

Liivimaa
misjoni
Euroopaale
propageeri-
jad ning
kommunikee-
rijad

Tähtsaimad linnad ja piirkonnad, mis olid seotud misjoni levimisega. (Kõik on võetud raamatust "Eesti ajalugu" 1997, lk 100-101)

Tsisterts-lased:

- Asutatud 1098 Cîteaux's Prantsusmaal
- Benedictuse reeglistiku range järgimine
- Eraldatus, töö ülistamine
- Suured maa kultiveerijad, grangiumid
- 13. saj ca 600 kloostrit
- Massiivne kommunikatsioonivõrgustik

Tsisterts-laste karmiidid: Clairvauxi Pöytä Bernard (1090-1153)

Tsisterts-lased Eestis:

- Misjon alguspunkt Dünamünde munkaklooster Riia lähistel (1202) + Tegelikult seadsid end sisse juba paljudes vanades asustusüksustes
- 2 munkakloostrit: Kärkna ehk Valkena (1230ndad) ja Padise (1317)
- 3 nunnakloostrit: Lihulas (ca 1262-85), Tartus (13. saj II pool- 14. saj I pool), Tallinnas (1249) + lisaks arvukalt grangiume

Olukord Eestis aastal 1290:

- Eesti alad jagatud viie uue isanda vahel
- Harju- ja Virumaa Taani kuninga Eestimaa hertsogkond (kuni 1346)
- Põhja-Eesti kohalikud ülikud Taani kuninga vasallid

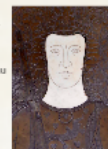

Valgejõe küla esmamainimisest 1290. aastal

Piia Sandra Sandrak
2020

Erik VI Menved (1274-1319):

- Aetlikult valitses 1286-1319, realsuses kuni 1294 hoopis tema oma, Brandenburgi Agnes
- Üritas Taani suurväime taastada
- Andis Lea Padise kloostrit rajamiseks
- Lüksuslik elustiil ja pidev võimu kaotamine viis riigi pankrotti

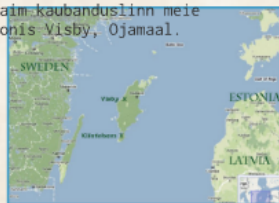

Meie kodukandi areenile tulek:

- Clairvaux -> Nydala klooster (Rootsi) -> Roma klooster (Ojamaa) -> Kolga valdused (1220ndad), Kuusalu kiriku rajamine?
- 1259 ja 1290. aastate kuninglikud kinnituskirjad
- Strateegiliselt hea asukoht, Tallinna ja Rakvere vahel ning kuulsa Ida kaubatee ehk Austrveg'i ääres
- Rikkalik looduskeskkond -> eksport

Euroopa 1290:

- Ristisõdade-järgne periood
- Kloostrite võrgustike laienemine Kesk- ja Ida-Euroopasse
- Linnastumine, kõrggootika
- Hansa Liidu aina kasvav haare
- Tähtsaim kaubanduslinn meie regioonis Visby, Ojamaal.

Kolga valdused 1290:

- Kolga valdused laienesid rannikule ja kirdesse -> ida suunas kuigeva maismaatee tekitamine?
- Kohalikel kohustus panustada rannikukaitsesse sarnaselt ledung-süsteemile -> jõukad kohalikud!
- Veeteed äärmiselt olulised - Kolga valduses siseveeteed Kuusalu jõest Loobu jõeni (transport, vesiveskid, kalapüük, pärlipüük)

Valgejõe areenile tulek:

- Põhiküsimus: 1290. aasta kirjeldused
- Põhiküsimus: Missee ajast?
- Põhiküsimus: Mis see on?
- Põhiküsimus: Mis see on?

1290:

Valgejõe küla esmamainimisest 1290. aastal

Piia Sandra Sandrak
2020

Eri

- Ame...
- 1286
- kun...
- ema...
- Agne...
- Üri...
- taas...
- And...
- kloo...
- Luk...
- pid...
- keh...
- riig...

Mei

Euroopa 1290:

- Ristisõdade-järgne periood
- Kloostrite võrgustike laienemine Kesk- ja Ida-Euroopasse
- Linnastumine, kõrggootika
- Hansa Liidu aina kasvav haare
- Tähtsaim kaubanduslinn meie regioonis Visby, Ojamaal.

Olukord Eestis aastal 1290:

- Eesti alad jagatud viie uue isanda vahel
- Harju- ja Virumaa Taani kuninga Eestimaa hertsogkond (kuni 1346)
- Põhja-Eesti kohalikud ülikud Taani kuninga vasallid

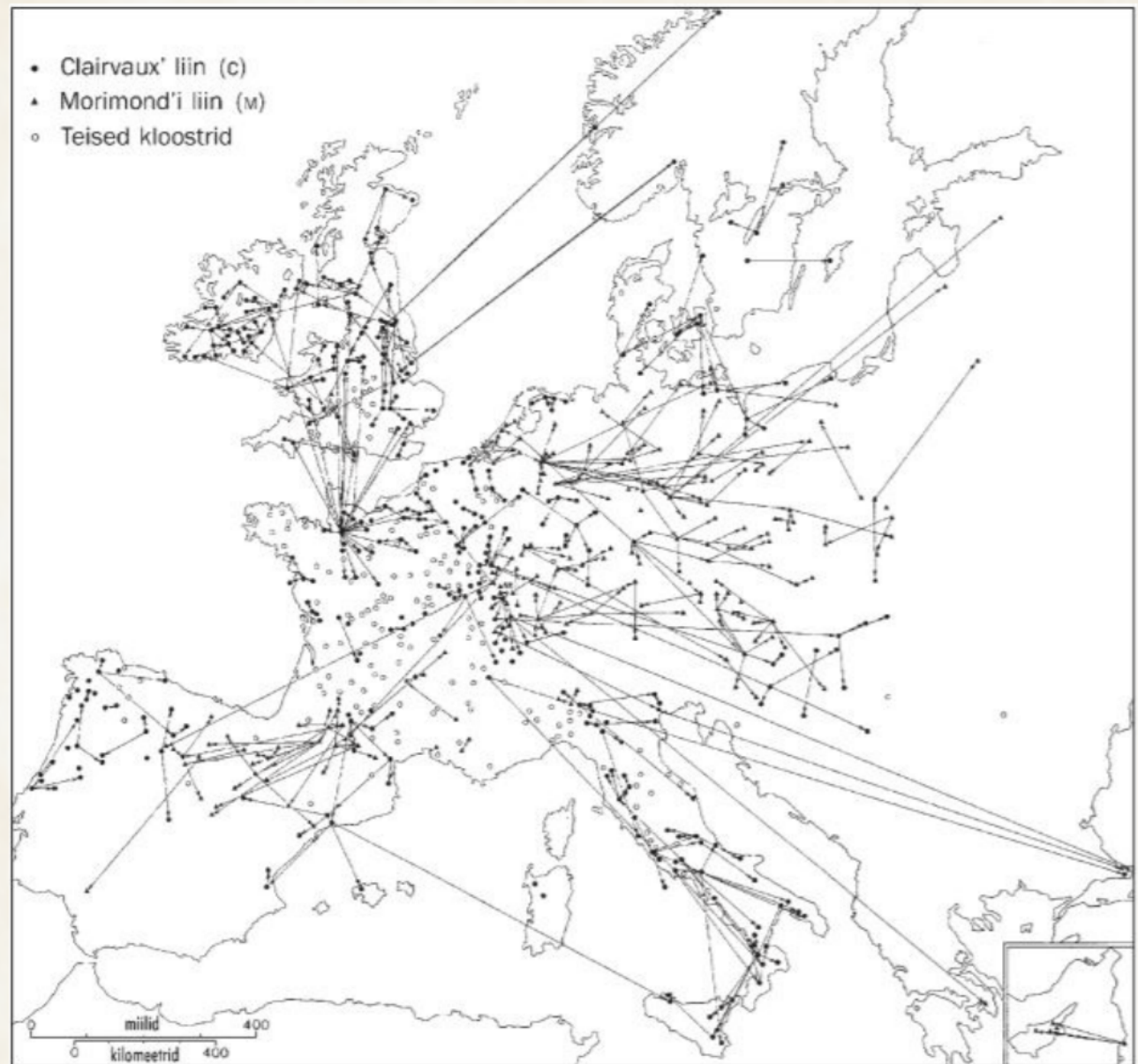
Tsistertsilased:

- Asutatud 1098 Citeaux's Prantsusmaal
- Benedictuse reeglistiku range järgimine
- Eraaldatus, töö ülistamine
- Suured maa kultiveerijad, grangiumid
- 13. saj ca 600 kloostrit
- Massiivne kommunikatsiooni-võrgustik

Tsistertsilastest tuntum pühak: Clairvaux'i Püha Bernard (1090-1153)

Liivimaa misjoni Euroopale propageeri- jad ning kommunikee- rijad

Tsistertslaste keskaegne võrgustik: ordu kaks peamist põlvnemisliini: Clairvaux' ja Morimond'i liin. Allikas: R. A. Donkin. *The Cistercians. Studies in the Geography of Medieval England and Wales* (Toronto, 1979), joonis 4.

Tamm, Marek. (2009). *Ristisõja kommunikatsioon: Liivimaa misjon ja tsistertslaste võrgustik 13. sajandi esimesel poolel (I)*. Tuna, 4, lk 29.

Tsistertslased Eestis:

Misjoni alguspunkt
Dünamünde mungaklooster
Riia lähistel (1202)

2 mungakloostrit:
Kärkna ehk Valkena
(1230ndad) ja **Padise**
(1317)

3 nunnakloostrit:
Lihulas (ca 1262–85),
Tartus (13. saj II
pool- 14. saj I pool),
Tallinnas (1249)

+ Tegelikult
seadsid end sisse
juba paljudes
vanades
asustusüksustes

+ lisaks
arvukalt
grangiume

Erik VI Menved (1274–1319):

- Ametlikult valitses 1286–1319, reaalsuses kuni 1294 hoopis tema ema, Brandenburgi Agnes
- Üritas Taani suurvõimu taastada
- Andis loa Padise kloostri rajamiseks
- Luksuslik elustiil ja pidev võimu kehtestamine viis riigi pankrotti

Meie kodukandi areenile tulek:

Clairvaux -> Nydala klooster
(Rootsi) -> Roma klooster
(Ojamaa) -> Kolga valdused
(1220ndad), Kuusalu kiriku
rajamine?

- 1259 ja 1290. aastate kuninglikud kinnituskirjad
- Strateegiliselt hea asukoht, Tallinna ja Rakvere vahel ning kuulsa Ida kaubatee ehk Austrveg'i ääres
- Rikkalik looduskeskkond -> eksport

Kolga valdused 1290:

- Kolga valdused laienesid rannikule ja kirdesse -> ida suunas kulgeva maismaatee tekitamine?
- Kohalikel kohustus panustada rannikukaitsesse sarnaselt ledung-süsteemile -> jõukad kohalikud!
- Veeteed äärmiselt olulised - Kolga valduses siseveeteed Kuusalu jõest Loobu jõeni (transport, vesiveskid, kalapüük, pärlipüük)

Valgejõe areenile tulek:

- Esmamainimine 1290. aasta kuninglikus kinnituskirjas **Witena** nime all
- Piiriküla Harju- ja Virumaa vahel
- Valgejõe olulise ületuskoha läheduses

Läbi aegade Kolgale kuulunud külad:

Ja edasine on juba ajalugu...

Aitäh kuulamast!